

HÖGSKOLAN
DALARNA

Handledarskap – ett slags ledarskap

Handledarutbildningen, Specialpedagogik för lärande
2022/2023

Maria Olsson, moo@du.se

Några punkter för föreläsningen

- Teoretiska antaganden om ledarskap
 - Legitimitet
- Lärandets komplexitet
- Samtal - dialog

Diskutera några kopplingar mellan
handledarskap och ledarskap

HÖGSKOLAN
DALARNA

Ledarskap – okomplicerat i retoriken

Framgångsrikt
ledarskap

Tydligt ledarskap

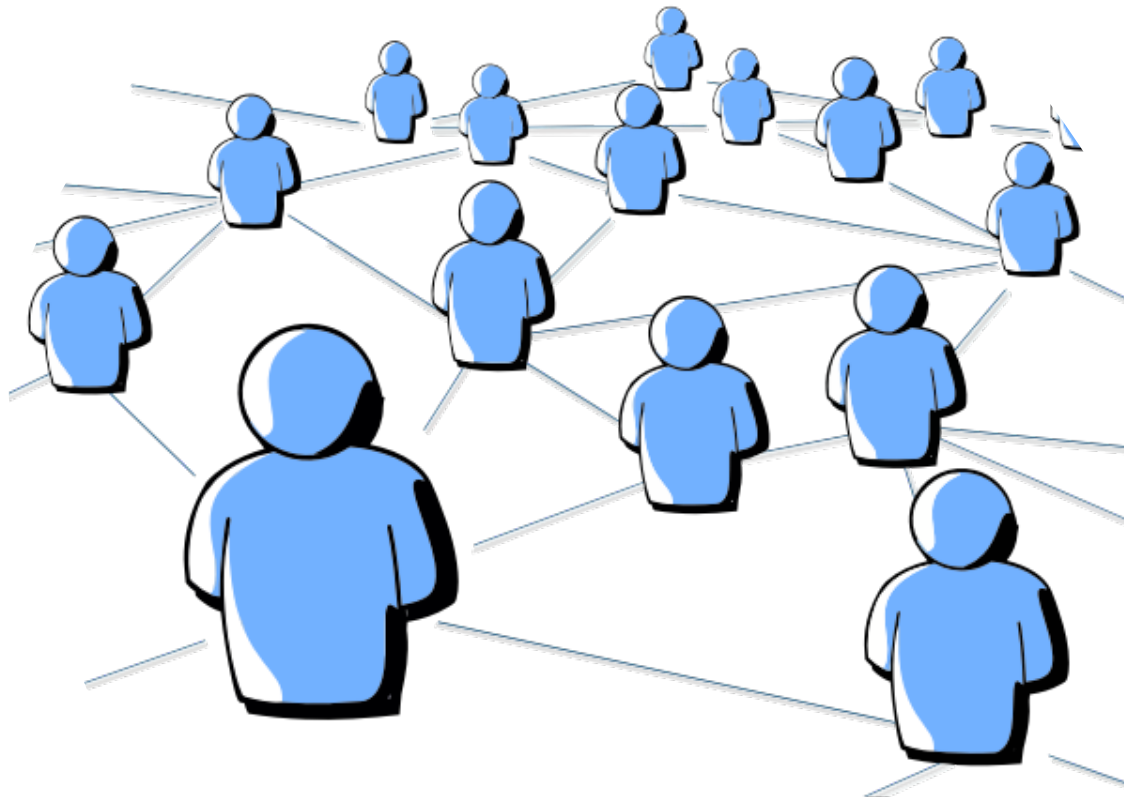

men ...

... komplext i praktiken

HÖGSKOLAN
DALARNA

Ledarskap – en påverkansprocess

”Leadership is not just a leader acting and a group of followers responding in a mechanical way, but a ***complex social process*** in which the ***meanings and interpretations*** of what is said and done are crucial

(Alvesson, 2001/2013, s. 100, mina kursiveringar).

HÖGSKOLAN
DALARNA

Ett relationellt perspektiv

Ledarskap utövas i och genom en relation och i interaktion med andra människor

Ledarskap utövas i ett specifikt sammanhang

*Viktigt med en samtalsledare
[handledare] med både mandat
och **legitimitet** att leda
professionella samtal*

(von Ahlefeld Nisser, 2021, s.111).

Auktoritet och legitimitet att leda samtal

- Formell ledarroll men ingen given auktoritet
- Auktoritet förhandlas mellan ledaren och deltagarna – samförstånd
- Vad – hur – varför

(Pace & Hemmings, 2007)

Legitimitet

Skapas utifrån olika grunder

- befogenheter
- kunnighet
- karisma
- relationer

(Pace & Hemmings, 2007; Frelin, 2010)

Relationer

Ömsesidighet – asymmetri

(jfr Biesta 2013; Smirchich & Morgan, 1998)

Lärandets komplexitet

- Tid: Lärande pågår hela tiden – oavsett om vi vill eller inte
- Rum: Människor lär sig genom att interagera med andra och sin omgivning. Interaktioner pågår överallt.
- Obestämbarhet: På förhand kan vi inte veta vilka som kommer att interagera, hur interaktioner påverkas av tidigare interaktioner och kommer att påverka framtida interaktioner.

(se t.ex. Osberg & Biesta, 2010)

Kollegialt lärande

. . . det skapas gränser

- (Hand)ledarskap utövas inom den tidsram som institutionen tillhandahåller
 - speciell tid och speciellt rum
- På förhand (relativt) givet vilka människor som kan komma att delta
- Allt lärande ses inte som ändamålsenligt, men möjligt att lärande kan ske – speciellt syfte
- Vanor skapas och upprätthålls

(jfr Berger & Luckmann, 1966; . Osberg & Biesta, 2010)

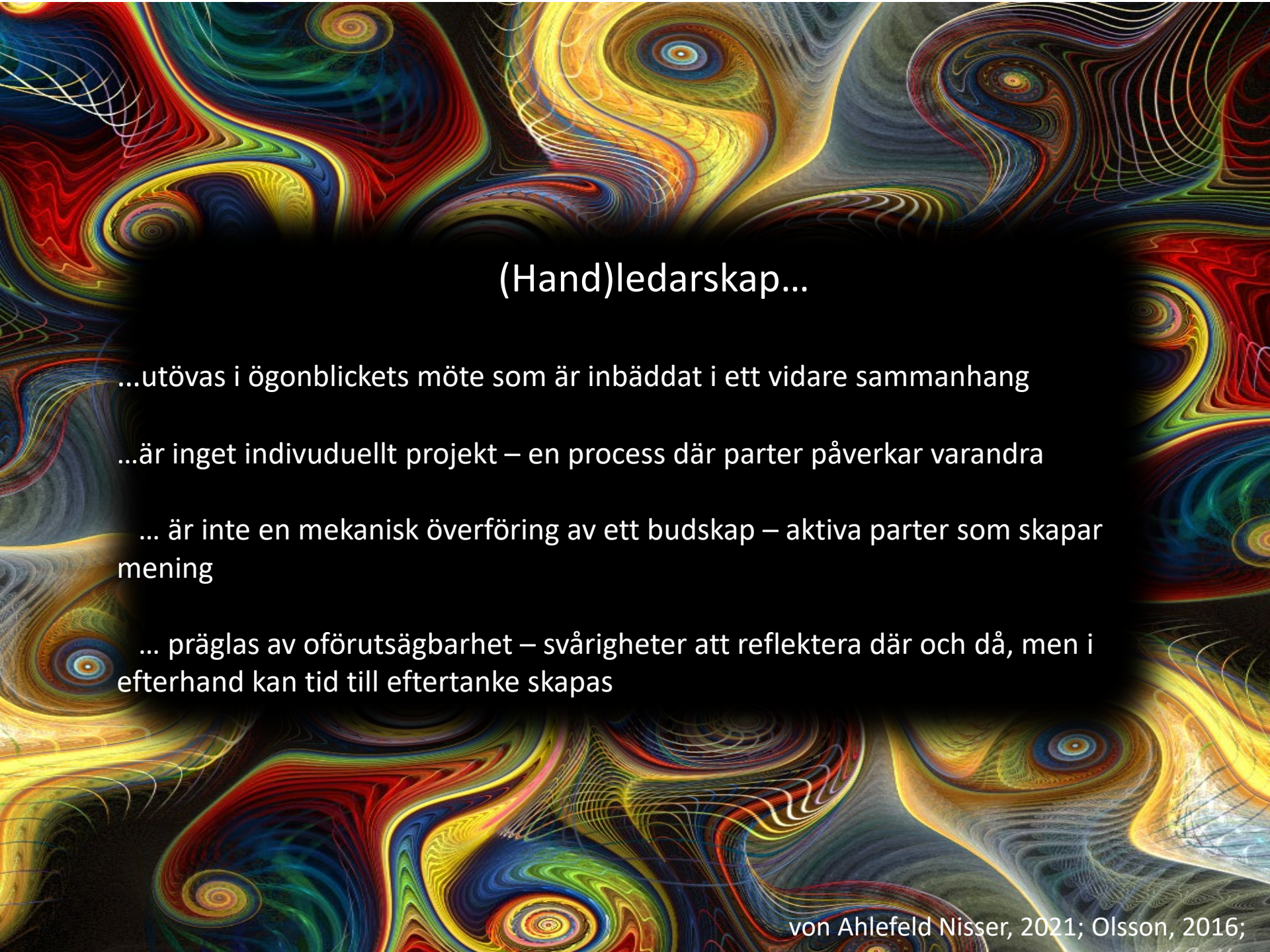
Samtal - dialog

Bekräftelse

**Produktiv skillnad
– kontraster**

**Narrativ och
temporal integrering**

(Gergen, Gergen & Barrett, 2004, Olsson, 2016. Jfr även von Ahlefeld Nisser, 2021)

(Hand)ledarskap...

...utövas i ögonblickets möte som är inbäddat i ett vidare sammanhang

...är inget individuellt projekt – en process där parter påverkar varandra

... är inte en mekanisk överföring av ett budskap – aktiva parter som skapar mening

... präglas av oförutsägbarhet – svårigheter att reflektera där och då, men i efterhand kan tid till eftertanke skapas

(Hand)ledarskap – en komplex balansakt

- Bekräftelse av erfarenheter – utmana erfarenheter

(jfr von Ahlefeld Nisser, 2021; Olsson, 2016; Olsson et al., 2020)

- Teoretisk kunskap – praktisk kunskap

(jfr von Ahlefeld Nisser, 2021; Lahdenperä, 2011)

- Samarbeta – abdikera för erfarenheter

(jfr Holmstrand & Härnsten, 2003; Olsson, 2015)

Vikten av kontrastering – samstämmighet över tid

(jfr Wenger. 1998)


```
graph LR; A((Hand)ledarkunskap) --- B((Hand)ledarskap)
```

(Hand)ledarkunskap

(Hand)ledarskap

von Ahlefeld Nisser, 2021

Referenser

HÖGSKOLAN
DALARNA

Von Ahlefeldt Nisser, D. (2021). *Professionella pedagogiska samtal för en inkluderande samtal*. Studentlitteratur.

Berger, P.L. & Luckmann, T. (1966). *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. Anchor Books.

Gergen, M.M., Gergen, K. J. & Barrett, F. (2004). Appreciative inquiry as dialogue generative and transformative. I D. Cooperrider, & M. Avital (red.), *Advances in Appreciative Inquiry*, vol.1, (s. 3–27). Elsevier Science Limited.

Frelin, A. (2010). *Teachers' Relational Practices and Professionalism* (Doktorsavhandling, Institutionen för didaktik, Uppsala universitet). Uppsala universitet.

Holmstrand, L. & Härnsten, G. (2003). *Förutsättningar för forskningscirkel i skolan: en kritisk granskning*. Myndigheten för skolutveckling.

Lahdenperä, P. (2011). Mångfald, jämlikhet och jämställdhet – interkulturellt lärande och integration. I P. Lahdenperä (red.), *Forskningscirkel – arena för verksamhetsutveckling i mångfald*. Forskningsrapport 2011:1, (s. 15–41). Mälardalens högskola, akademien för utbildning, kultur och lärande.

Olsson, M. (2015). "Vad var det som gjorde att vi fokuserade och utvecklade just det vi gjorde? Processen i en forskningscirkel". I Smilla Parc (red.), *Ett dussin russin! Tolv texter om deltagarbaserade verksamheter i utbildning och forskning*. (s.143–153). Runö utbildnings- & utvecklingscentrum.

Olsson, M. (2016). *Lärares ledarskap som möjliggörande och begränsande i mötet med 'alla' barn. En deltagarorienterad studie*. [Doktorsavhandling, Specialpedagogiska institutionen]. Stockholms universitet

Olsson, M. (2021). "Lärares röster om att utöva ledarskap – mellan stundens möten med eleverna och omgivningens krav" I M. Karlberg & M. Samuelsson (red.). *Ledarskap, sociala relationer och konflikthantering för lärare*. Natur och Kultur.

Olsson, M., Eneflo Lindgren, E. & Lindqvist (2020). Undervisning i förskolan – en företeelse i rörelse. *Pedagogisk forskning i Sverige*

HÖGSKOLAN
DALARNA

Osberg, D. & Biesta, G. (2010). The end/s of education: complexity and the conundrum of the inclusive educational curriculum. *International Journal of Inclusive Education*, 14(6), 593–607.

Pace, J. L. & Hemmings, A. (2007). Understanding authority in classrooms: A review of theory, ideology, and research. *Review of Educational Research*, 77(4), 4–27.

hotter, J. (1995). In conversation: Joint action, shared intentionality and ethics. *Theory and Psychology*, 5(1), 49–73.

Smirchich, L. & Morgan, G. (1982). Leadership: The Management of Meaning. *Journal of Applied Behavioral Science*, 18(3), 257–273.

Wenger, E. (1998). *Communities of Practice: Learning, Meaning and Identity*. Cambridge University Press.